

KULTURKLUMME

På kryds og tværs

Opera på fire bogstaver: "Aida". Smagfuldt værk: "Kogebog". Mislyd: "Mjav".

For mig er kryds og tværs noget, som driller på den gode måde. Ordene er flettet ind i hinanden, så "fritænker" griber fat i så forskellige ting som "nodeark" og "isøksen", og det er godt sådan at afsøge hjørnerne af viden og vokabularium.

Den første af den slags bogstavgader for voksne blev bragt af dagbladet New York World tilbage i 1913. Dengang var det storbysmart at lege med ord. I dag udløser det næppe mange likes på Facebook, hvis man opdaterer vennerne på, hvordan man klarer sig i ugens quiz-kryds. De vil nok også undre sig, hvis man lige tog en selfie sammen med "Orwell" på langs og "rwander" på tværs.

Men måske ville nogle ting fungere bedre, hvis flere brugte lidt tid på at vride hjernen og tænke over, hvad ordene betyder.

IFIKTIONENS VERDEN løser Inspector Morse ofte en krimigåde efter at have siddet med et krydsord. Her må man arbejde sig frem trin for trin. Og man er nødt til at være åben for, at man kan tage fejl.

En forkert løsning blokerer for den rigtige. Pludselig indser man, at en underarm skulle have været en endetarm, så man lærer at være fleksibel.

Når jeg løser kryds og tværs, ender det i en del krimiskrams, fordi jeg ikke bruger blyant, som kan viskes ud. Det minder mig om, at det ender med et mørkt billede, hvis man ikke udviser besindighed, men farer frem med det første, der falder én ind.

Ofte arbejder underbevidstheden videre, så man efter en pause ser på de lodrette og vandrette felter med friske øjne.

Og lykkes det ikke, kan man huske Storm P.'s ord: "Livet er en gåde. Løsningen står på bagsiden".

AF ANNELENE VESTERGAARD AVE@JV.DK



Det skrevne ord får en hånd

PÅ PAPIR: Biblioteket Sønderborg er gået i offensiven med lokalt bog-projekt for at komme i kontakt med litteraturløse. Og fortællinger med lokalt indhold fanger nye bog-venner.

Udbredelsen af det skrevne ord er under pres. Trykte medier har i årevis oplevet vigende oplagstal, og bogen som formidlingsplatform for litteratur har ikke så mange brugere som før. Og slet ikke, når bogen er fysisk af papir til at tage i hånden, mens downloadede e-bøger er på fremmarch. Men samlet deler litteraturen skæbne med andre trykte medier. Interessen svinder.

Digitale medier og eksplosiv vækst i antallet af tv-kanaler er nogle af de væsentlige årsager til det trykte ords retræte.

MEN HVIS MAN HANDLER og tager sagen i egen hånd, kan man nå nogle af de bogløse, dem, der ikke vælger litteraturen til som en del af deres åndelige forum. Det viser et projekt, som Biblioteket Sønderborg satte i gang sidste år. Det blev så stort en succes, at det gentages nu. For i dag fredag den 9. september udkommer bogen "Alssund og det store atlas" skrevet af ni lokale forfattere.

Ved at skrive en bog, hvor fortællingerne tager udgangspunkt i lokale forhold, bliver litteraturen mere nærværende og lettere at forfølge. Det viste forløbet i fjor. Om der kommer et tredje trin på den litterære raket, er ikke afgjort endnu. Projektet støttes af Slots- og Kulturstyrelsen.

KAMPAGNEN "DANMARK LÆSER" har kørt i en del år, men med hovedvægt på digital formidling. I sin korte embedsperiode bevilgede daværende kulturminister Marianne Jelved penge til, at sagen også skulle handle om litteraturformidling.

14 kommuner i Danmark meldte sig som aktive spillere, og her i blandt Sønderborg Kommune. Stedfortrædende stadsbibliotekar Hanne M. Sørensen fortæller, at man efterfølgende lod foretage en undersøgelse blandt ufraglærte i Nordborg. Den viste, at 17 procent nu læste mere end før, og at 50 procent af de adspurgte var blevet opmærksomme på bibliotekets tilbud.

Det var tilbage i 2014 og det gav blod på tanden til at gå med i projekt "Fortælling i spændvidden". Og så kom projektet med den første bog "Alssund med andre øjne". Ud over at

BØGER



Tekst: Niels Hansen magasinet@jv.dk



Foto: Claus Thorsted

stimulere lysten til litteratur og læsning afdækkede projektet også et lokalt vækstlag af forfattere, der godt nok kendte lidt til hinanden, men nu kom der en konkret opgave at gå sammen om.

På Biblioteket Sønderborg havde man også ambitioner om at starte en læsekreds for nogle, der ikke låner bøger. Biblioteket har en mindre gruppe, som kommer og læser aviser næsten hver dag. Man forærede dem hver et eksemplar af bogen i håb om, at de ville være interesserede i at læse sammen. Det var de imidlertid ikke.

BIBLIOTEKET HAVDE 200 EKSEMPLARER af bogen til udlån. Det er rigtig mange, normalt er maximum for en titel i sjældne tilfælde 50 styk. Men få dage efter at bogen udkom, var over halvdelen lånt ud. Ideen med at lokke nye folk ind i den litterære butik med lokale fortællere viste sin effekt.

Som en del af det ny projekt med bogen "Alssund og det store atlas", der udkommer i dag, starter projektet "Husk du". Litteraturformidler Line Kveiborg er ved at uddanne sig som historiefortæller. En lokal fotograf har taget en stribe fotos, også med udklædte statuer, og med udgangspunkt i billederne, som illustrerer nogle af fortællingerne i bogen, vil hun fortælle for målgruppen, som er ældre og let demente.

– Det er mennesker, der ikke kan koncentrere sig om en lydbog og slet ikke en bog. Men håbet er, at billederne kan sætte en snak i gang, ikke nødvendigvis om de konkrete billeder, men måske kan de inspirere til at vække personlige erindringer.

På udgivelsesdagen holdes en reception på Biblioteket Sønderborg, og her er fire af novellerne billedliggjort i en række store udgaver af nogle af de fotos, som er i samlingen.

Lige som ved den første antologi har de ni forfattere fuld kunstnerisk frihed med deres bidrag til "Alssund og det store atlas". Den første bog blev kurateret af folk fra forlaget Lindhardt og Ringhof. Den nye bog er korrekturlæst af Hanne M. Sørensen og Line Kveiborg, men forfattergruppen har denne gang selv holdt justits med det litterære niveau. Det har også bidraget til forståelse af, at konstruktiv kritik er et udpræget gode.

Kaj Nissens titel-bidrag "Alssund og det store atlas" er erindringsbilleder fra hans tid i speditjonslære. Linda



Thorsten Kranz, fortæller, at titlen på novellen af Kaj Nissen er valgt som bogens titel. Det med atlas skal forstås både konkret i geografisk forstand, men i meget høj grad også som det indre mentale atlas.

DE NI LITTERÆRE BIDRAG er meget forskellige. Der er både nutidige historier og fortællinger fra midaldertiden. Der er et digt og flere kredser om samme tema, nemlig en slags livsstatus på den individuelle indre rejse.

Det er et kriterium for at være med

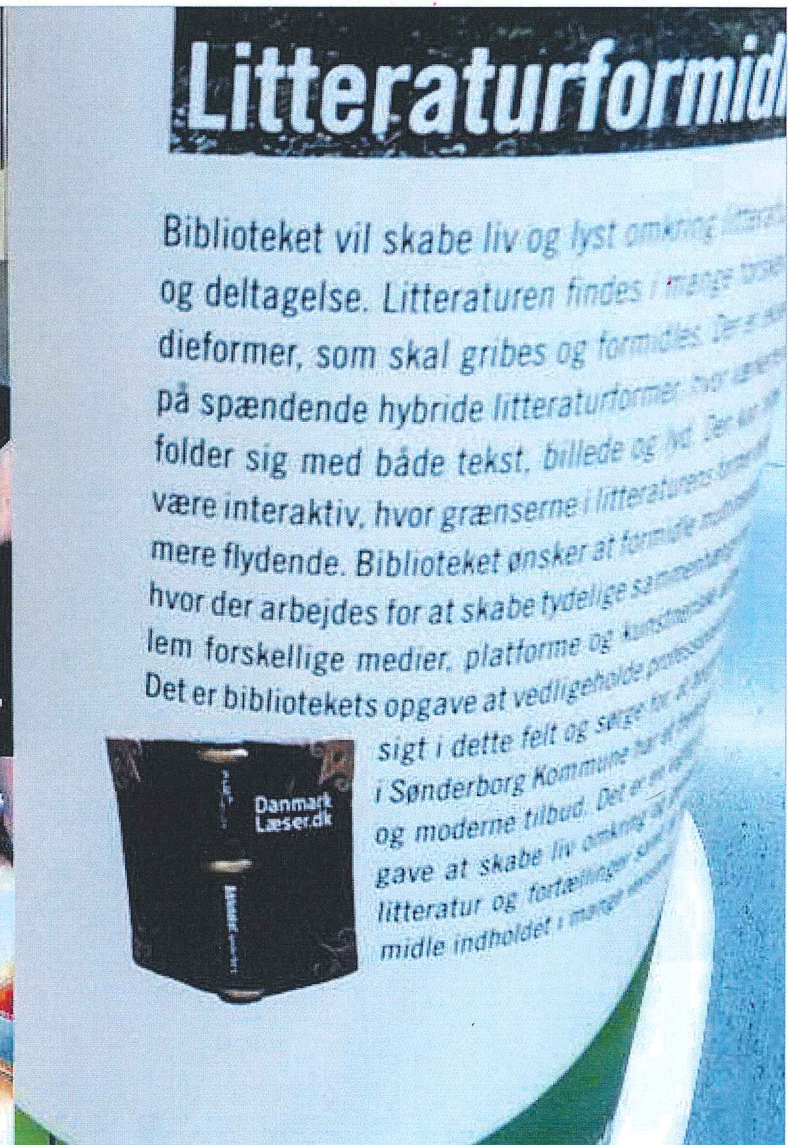
Jessens "Guldkonfirmationen" handler om en kvinde, der vender tilbage til Sønderborg efter et langt liv i København. Det bliver til et gensyn med hendes plageånder fra skoletiden, der moppedede hende i en grad, så det fik store konsekvenser for hendes livsforløb. Thorsten Kranz' "Valdemars beslutning" fortæller om en mand, der sidder på en bænk og gør status over et trist livsforløb, hvor han har gjort det svært for sig selv. Egentlig ligger der en fatal beslutning i luften om at afslutte livet, men til sidst beslutter han sig for at leve det i stedet.

På Sønderborg Bibliotek gøres der en stor indsats for markedsføring af litteraturprojektet, der skal fremme bog-interessen bl.a. med denne udstilling i huset. Til venstre stedfortrædende stadsbibliotekar Hanne M. Sørensen, til højre litteraturformidler Line Kveiborg, der flankerer forfatter Thorsten Kranz, der er talsmand for de ni Alssund-forfattere.

Foto: Claus Thorsted



Thorsten Kranz og hans forfatterkolleger vil med "Alssund og det store atlas" igen forsøge at lokke litteraturløse indenfor i bogen. I midten litteraturformidler Line Kveiborg, til højre stedfortrædende stadsbibliotekar Hanne M. Sørensen.



BOGEN FÅR EN HÅND

Antologien "Alssund og det store atlas" er den anden i projektet og efterfølger "Alssund med andre øjne", der udkom sidste år.

En antologi er en samling korte litterære tekster, der har samme udgangspunkt, i dette tilfælde den fælles titel. "Alssund og det store atlas" udkommer fredag den 9. september, og i modsætning til bogen sidste år kan den købes eller bestilles hos de lokale boghandlere.

Det er de samme ni lokale forfattere, der har skrevet hver sin novelle. De kalder sig Forfattergruppen Alssund.

I "Alssund og det store atlas" indgår følgende titler: "Valdemars beslutning" af Thorsten Kranz, "Guldkonfirmationen" af Linda Lassen, "En dronning døde" af Hans-Thyge Haarlev, "Skurvognen" af Bettina Skrubbeltrang, "Dybbøl, 19. marts 2016" af Hans Karup, "Nytåret efter" af Karsten Skov, "Søster i spejlet" af Tabea Petersen, "Med Bedste og sørøveren Alf på togt", og "Alssund og det store atlas" af Kaj Nissen.

Projektet støttes af Slots- og Kulturstyrelsen.